

Stel je een totaal andere wereld voor, miljarden jaren geleden. Oké, eerder miljoenen eigenlijk. Miljoenen jaren geleden was niets zoals we het nu kennen. Er waren geen gebouwen, auto's, vliegtuigen, wegen of elektrische lampen. Pizza's bestonden niet, en als ze wel bestonden, waren er geen ovens om ze in te bakken. Het wiel bestond niet, papier, kleren en schoenen waren er niet, laat staan computers, tv's of mobiele telefoons. Je had geen werkstukken, want er bestonden geen scholen (en geen cijferlijsten en geen rapporten).

Op aarde was het woest en griezelig. Bijna alles was zee, met maar één groot, raar stuk land erin. Bulderende vulkanen spuugden lava en maakten fossielen van alles wat doodging. Monsterlijke vogelachtige gevallen scheerden krijsend over de uitgestrekte zeeën en bossen vol torenhoge varens. Op het land scharrelden vreemde beesten hun kostje bij elkaar. Het leven was zwaar en je wist nooit of je die avond nog wel zou leven – en dus weer met één oog open zou moeten gaan slapen vanwege de

roofdieren. De dieren met zeg maar platte kiezen aten planten. Die met puntige tanden aten de planteneters. Het was allemaal zo logisch als wat.

Maar opeens, in een bepaald millennium, verschenen er vreemde mensachtige dieren die als gorilla's op handen en voeten rondbanjerden. Deze dieren waren vrij slim, vergeleken met de bacteriën en algen die ervoor kwamen. Ze begonnen tegen elkaar te grommen, gebruikten stenen om dingen mee te doen en tekenden op de muren van grotten. En in plaats van allemaal voor zichzelf te zorgen, bedachten deze mensachtige wezens met hun kleine, platte koppies: hé, als we samenwerken zijn we moeilijker dood te krijgen. En dat was ook zo.

Eerste probleem. Je mag dan geen maaltijd worden van een prehistorisch monster, samenleven is niet altijd een pretje. Want niet alle mensen zijn aardig, ook die vroege, grommende aapachtigen niet. Pas ontdekte grotkrabbels maken dit duidelijk. ('Tekeningen' kun je ze niet echt noemen. Denk aan je nichtje van twee dat een vel papier ophoudt en roept: 'KIJK, EEN POES!' en dat je daar dan never nooit zelf op zou zijn gekomen.)

Die grotkrabbels zijn in juni van dit jaar in Bmoegwanaland in een grot (ja, hèhè) gevonden. De beste grotkrabbeldeskundigen ter wereld zijn het erover eens dat ze een belangrijk verhaal vertellen, en dus niet

zomaar poppetjes zijn, getekend door een vroege mens die zich een hele dag in die grot kapot zat te vervelen omdat het buiten regende.

Het heeft in alle kranten gestaan. Dit is een stukje uit een van die artikelen:

De recente ontdekking in de Bmoegwanaland-grotten in Centraal-Afrika zorgt nog steeds voor discussie en debat onder geleerden.

'Ja, ja, ze zien eruit als het simpele gekrabbel van een zwakzinnig kind van twee,' aldus een geïrriteerde professor Basil Worthington-Smythe, leider van de archeologische expeditie. 'Maar hoogstwaarschijnlijk zijn ze gemaakt door een adolescent, een vroege mens van misschien twaalf tot veertien jaar oud. En ze schetsen duidelijk, onmiskenbaar een beeld van een cruciale historische gebeurtenis.

Dit is het verhaal van de grotkrabbels. Er was eens, héél lang geleden, een kleine mensachtige. Hij was helemaal blij omdat hij een grote, dikke stok had gevonden. Jij zou ook blij zijn, als je de tanden van die prehistorische roofmonsters ziet. Hoe dan ook, dit ventje heeft dus een stok waar hij apetrots op is. Hij loopt er vrolijk mee rond. Hij zet hem tegen een kei. Hij scheidt er een beetje over op. De stok is waarschijnlijk zijn enige bezit, misschien samen met die kei.

Maar wacht! Daar komt een grote, stoere mensachtige aangestapt die de stok van dat kleintje jat! Zomaar – hij heeft de stok te pakken voor het kleintje hem er een flinke mep mee kan verkopen. Met een raar, schor ‘haha!’ hobbelt de grote met de stok naar zijn grote grot. Daar heeft hij al een hele berg stokken liggen, vast allemaal gestolen. Hij kijkt gniffelend om en wrijft met zijn nieuwe stok over een andere. Ik weet niet of dit een primitieve vorm van dissen was, maar dat doet hij in elk geval. En zal ik eens wat zeggen? Hij maakt vuur. Woesj! De stok van die kleine gaat in vlammen op. Einde stok.

De grote wordt nu door mensen als professor Basil Bladiebla als een heldhaftige, superslimme vroege mens gezien: de eerste die vuur maakte.

Maar wij weten beter.

Wij weten dat hij eigenlijk de eerste dork was.

HOOFDSTUK 2

Dorks door de eeuwen heen

Die grote stokkensteler mag dan de eerste dork in de geschiedenis zijn geweest (of in elk geval de eerste *gedocumenteerde* dork), hij zou zeker niet de laatste zijn. De geschiedenis is zo vergeven van de dorks dat het onmogelijk is om ze allemaal te noemen, ook als je je beperkt tot losse categorieën als ‘dorks in het leger/oorlogstijd’ of ‘kunstzinnige dorks’ of ‘dorks in de politiek’. Het zou veel en veel te lang duren, doodsaaï zijn en een hoop opzoekerij vragen. Bovendien is dit een *wetenschappelijk* werkstuk en valt er nog een boel belangrijk, baanbrekend onderzoek te doen.

Geloof me dan ook maar gewoon als ik zeg dat dorks van alle tijden zijn, en van alle historische gebeurtenissen, groot of klein. Oorlog maakt een dork van veel mensen, maar ook zonder geweld zijn er altijd dorks geweest, in alle lagen van de maatschappij.

In het oude Griekenland bijvoorbeeld, waar iedereen in lange gewaden liep, was er vast een of andere dork die expres op iemand anders z'n gewaad ging staan als die net van plan was om olijven te gaan kopen of de filosofie uit te vinden of wat ook. Ik

garandeer je dat er in de middeleeuwen, toen ridders in harnas ten strijde trokken, een dork was die steeds het vizier van andere ridders omlaag klapte en helemaal dubbel lag als ze die met hun ijzeren handschoenen weer omhoog probeerden te prutsen. En in de middeleeuwen waren er ook kleine dorkjes die minder populaire kinderen aanraakten en dan hysterisch begonnen te gillen dat ze de builenpest zouden krijgen.

Kinderen leren al vroeg over dorcks en andere dombo's. Je komt ze tegen in liedjes, sprookjes en verhalen. De Grote Boze Wolf in *De drie kleine biggetjes*? Een enorme dork natuurlijk. Ook al waren twee van die biggetjes duidelijk niet de snuggerste (een wolfbestendig huis van stro? Houtjes? Echt?), huizen omverblazen is en blijft dorkgedrag. Trouwens, nu ik erover nadenk: de grote boze wolf heeft toch ook Roodkapje opgegeten? Of haal ik nou twee wolven door elkaar? Als je mensen opeet, laat je het dombo-dorckspectrum in elk geval ver achter je en beland je op het terrein van politie, justitie en gevangenissen. Maar ik beloof je dat iedereen het erover eens zal zijn dat je óók een enorme dork bent.

Of neem *Assepoester*. Grotere etterbakken dan die boze stiefmoeder en haar twee heksen van dochters

zijn moeilijk te vinden. Hé, jammer dat jullie lelijk en chagrijnig zijn en gigavoeten hebben en alles, maar is dat een reden om Assepoester op te sluiten en als slaafje te gebruiken? Ik dacht het niet, dames.

De heks in *Hans en Grietje*? Ieks.

Hmmm, een verdacht snoephuisje midden in een donker bos in Nergenshuizen... Alleen een dombo, of een duo dombo's, loopt niet heel hard weg. Maar goed, ze is een *heks*, ja? Én ze eet kinderen. (Waarom worden er eigenlijk zo veel mensen opgegeten in kinderboeken?) Twee belangrijke aanwijzingen dus. De meeste heksen in kinderverhalen zijn in- en inslecht, net als trollen, boemannen en reuzen. En iedereen met 'slechte' of 'boze' voor zijn naam is een enorme dork, daar kun je donder op zeggen.

Ook kun je er bijna altijd van uitgaan dat een personage dat een gemene of kwaadaardige rol speelt een dork is. Zoals Voldemort of Darth Vader. Enorme dorks, dat weet iedereen. Maar het komt ook voor dat een superslecht personage juist géén enorme dork is. Soms wordt zo iemand verkeerd begrepen, of hij heeft diep vanbinnen een goed hart. Lekker geloofwaardig. Maar oké, ga maar na. In sommige zwaar moralistische verhalen is de hoofdpersoon een dork die leert om minder dork te zijn en aan het eind van het verhaal zelfs min of meer aardig is. Denk aan Scrooge. Dat is

een ouwe rotzak, die wordt meegesleurd door een stel geesten, die hem laten zien wat een dork hij in het verleden is geweest, wat een dork hij nu is en wat een dork hij in de toekomst misschien nog zal zijn. Aan het eind beseft hij *eindelijk*: goh, wat een enorme dork ben ik toch! en dan wordt hij aardig. Soort van. Want als ze je met flashbacks en handpoppen en weet ik veel moeten voorkauwen dat je een dork bent, dan weet ik niet of ik je niet toch nog steeds een enorme dombo vind.

Maar goed, in dezelfde sfeer hebben we ook nog de Grinch, die in een heel dorp letterlijk álles jat (cadeautjes, bomen, meubels, eten) omdat hij de pest heeft aan kerst en het leuk vindt om het voor anderen te verpesten. Wat een enorme dork! moeten wij dan denken. Maar dan ziet de Grinch dat zijn plannetje niet werkt, want de doodgewone, aardige kleine Who's geven elkaar een hand, zingen een lied en weigeren hun kerst te laten verknallen, en dus wordt hij ook aardig. Die dag wordt zijn hart zelfs twee maten groter. Geloofwaardig? Mwah... (Zie hoofdstuk 11 voor een wetenschappelijke kijk op dorks en gedragsverandering.)

Maar weet je wat ik heb ontdekt tijdens mijn wetenschappelijke inventarisatie van kinderverhalen? Dat er op elke dork ook een dombo rondloopt. Over

Hans en Grietje hebben we het al gehad. Goudlokje is een ander goed voorbeeld. Goudlokje was op-en-top een dombo. Inbreken bij beren thuis? Hun pap opeten (*alle drie de borden*)? Alle bedden uitproberen? Kom óp, zeg! Hoe dom kun je zijn? Naar mijn wetenschappelijke mening vroeg ze erom om naar huis te moeten rennen met drie beren op haar hielen.

Goudlokje brengt ons keurig bij mijn laatste waarneming van dit hoofdstuk. Het gaat over wat ik ‘verborgen dorks’ noem. Dan heb ik het niet over monsters onder het bed, hoewel die ook in deze categorie kunnen vallen. Verborgen dorks zijn dorks die zogezegd niet opvallen omdat hun dorkengedrag niet als zodanig herkenbaar is.

De Kat met de Hoed is een perfect voorbeeld. De meeste mensen roepen nu meteen: ‘Ga weg! Niet de kat! Hij bezorgt die bleekneusjes een beetje plezier op die natte, natte, natte dag!’ Dat is dus wat ze willen dat we denken. Maar wat doet hij nu écht?

Hij breekt in. Crimineel gedrag is meestal het kenmerk van een dork, zoals ik eerder al opmerkte. Maar alsof dat niet genoeg is, neemt hij die twee superdestructieve en griezelige kleine dorkjes mee, Ding Een en Ding Twee.

Hij maakt een puinhoop van het huis en die kinderen worden bloednerveus van hem.

Goed, oké, hij ruimt zijn eigen rommel op, maar pas als de benen van de moeder in beeld verschijnen, alsof ze nu net de hoek om komt en élk moment thuis kan zijn, waardoor die gestreste kinderen finaal in paniek raken. Dus, hoewel het boek vol zit met pakkende rijmpjes die je nooit meer uit je kop krijgt, het gaat over een dork.

Het lied 'Rudolf, dat leuke rendier' is een ander voorbeeld van de verborgen dork. Meerdere zelfs, want behalve Rudolf waren alle rendieren van de Kerstman enorme dorks. Wel eens gehoord, dat liedje? Rudolf schaamde zich kapot voor zijn rare rode neus en die andere rendieren lachten en scholden hem uit, dus *Vroeger had hij geen vriendjes, eenzaam was hij elke dag.* Moet ik het nog uitleggen? Ja, nadat hij beroemd geworden was omdat de Kerstman hem persoonlijk voor die ouwe slee had gezet waren ze dol op hem, maar toen het er echt op aankwam, gedroegen ze zich als de grootst mogelijke dorks. Nare pestkoppen waren het. En toch zingen mensen elk jaar vrolijk dat lied, alsof het een van de vele hartverwarmende kerstliedjes is.

Deze voorbeelden tonen duidelijk aan dat er grote behoefte is aan wetenschappelijk onderzoek naar dorks. En in dat gat spring ik (als onderzoeker, niet als dork).